

**MUHASEBE DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERDE MESLEKİ ETİK ALGISI: GAZİANTEP
VE ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİNDE BİR UYGULAMA**

*PROFESSIONAL ETHICAL SEGMENT IN THE ACADEMIC COURSES: AN
APPLICATION IN GAZİANTEP AND ÇUKUROVA UNIVERSITY*

Yrd.Doç.Dr. Murat KARAHAN

Gaziantep Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, karahan@gantep.edu.tr, Gaziantep/Türkiye

ÖZ

Kültür etik karar verme sürecini etkileyen en önemli unsurlardan birisidir. Etik, ahlakilik kavramının boyutları olan yargılar, standartlar ve kurallar bütünü yapısal açıdan araştırmaya tabi tutulmasıdır. Etik değerler, topluma neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösteren inanışların temelini oluşturduklarından kültür açısından hayati bir öneme sahiptirler. Muhasebe meslek etiği, belirli bir meslek grubuna yönelik ortaya konan ve o mesleği icra edenlerin uyguladığı ya da uygulamak zorunda olduğu kurallardır. Diğer bir ifade ile Muhasebe meslek etiği, meslek mensuplarının hem mesleki faaliyetlerin yerine getirilmesinde hem de mesleki faaliyetlerin olmadığı zamanlarda kanuna uygun hareket etmenin yanında toplumun değer yargılarının da dikkate alınarak bilgilerin ilgili kişi ve kurumlara sunulmasında uyulması gereken kurallardan oluşmaktadır. Çalışmanın amacı muhasebe dersini alan öğrencilerin, muhasebe meslek etiği algısını ölçmek ve etik dersi almış öğrencilerle almamış olanlar arasındaki etik algısı arasındaki farklılığı incelemektir. Araştırmada kullanılan veriler Gaziantep Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi merkez kampüsünde merkez muhasebe dersi almış öğrencilerden elde edilmiştir. Çalışmada yapılan analiz sonucunda, mesleki etik algısı ile cinsiyet ve öğrenim görülen okul tipi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve H2 ve H6 hipotezleri kabul edilmiştir. Diğer hipotezler reddedilmiştir.

Anahtar kelimeler: Muhasebe, Mesleki Etik, Etik

ABSTRACT

Culture is one of the most important factors affecting the ethical decision-making process. Judgments, standards and rules, which are the dimensions of ethics and morality, are all structurally explored. Ethical values are vital to culture because they form the basis of beliefs that show what is true and what is wrong. Accounting professional ethics is a set of rules that are laid out for a particular profession group and which the practitioners of that profession must or must implement. In other words, accounting profession ethics consists of rules that must be obeyed when members of the profession are required to submit information to relevant persons and institutions, both in terms of fulfilling professional activities and acting in accordance with the law in times when there are no professional activities, taking into account the value judgments of the society. The aim of the study is to measure the perception of accounting profession ethics of students who take the accounting course and to examine the difference between ethics perceptions of those who did not take ethics courses. The data used in the research were obtained from students who have taken accounting courses at Gaziantep University and Çukurova University central campus. As a result of the analysis in the study, a significant difference was found between the occupational ethics perception and the school type in which sex and education were observed and H2 and H6 hypotheses were accepted. Other hypotheses have been rejected.

Key words: Accounting, Professional Ethics, Ethics

1. GİRİŞ

Kültür etik karar verme sürecini etkileyen en önemli unsurlardan birisidir. Etik, ahlakilik kavramının boyutları olan yargılar, standartlar ve kurallar bütünü yapısal açıdan araştırmaya tabi tutulmasıdır. Etik değerler, topluma neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösteren inanışların temelini oluşturduklarından kültür açısından hayati bir öneme sahiptirler.

Hunt ve Vitell (1986) etik teorilerinde etik açıdan problemlili bir durumun algılanmasının, etik karar verme sürecinde bir katalizör işlevi gördüğünü belirtmektedir. Bu durumun kaynağında kişinin değer ve inanç sistemi yer almaktadır. Ferrel ve Gresham (1985) ise oluşturdukları koşulsallık modelinde etik meselelerin karakteristiğini veya doğasını karar verme sürecinin büyük bir etkeni olarak ele almamıştır. Bunun yerine etik meseleyi, bireysel karar verme sürecinin inşasında bir öncül olarak tanımlamışlardır.

Belirsizlikten kaçınma düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda bu düzeyin düşük olduğu toplumlara nazaran etik problemlerin algılanmasının daha az olasılığa sahip olması beklenebilir (Singhapakdi vd., 1994).

Muhasebe meslek etiği, belirli bir meslek grubuna yönelik ortaya konan ve o mesleği icra edenlerin uyguladığı ya da uygulamak zorunda olduğu kurallardır. Diğer bir ifade ile Muhasebe meslek etiği, meslek mensuplarının hem mesleki faaliyetlerin yerine getirilmesinde hem de mesleki faaliyetlerin olmadığı zamanlarda kanuna uygun hareket etmenin yanında toplumun değer yargılarının da dikkate alınarak bilgilerin ilgili kişi ve kurumlara sunulmasında uyulması gereken kurallardan oluşmaktadır.

Doğru, eksiksiz, tarafsız, vaktinde ve kaliteli muhasebe bilgisi, tüm çıkar grupları açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Bu tür muhasebe bilgisinin üretilmesi, kaliteli ve etik değerlere sahip bir muhasebe eğitim süreci ile sağlanabilmektedir. Dolayısıyla Muhasebe meslek mensuplarının topluma karşı olan sorumlulukları, diğer meslek mensuplarına kıyasla fazla ve gün geçtikçe bu sorumluluk daha fazla önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda birçok kurum ve kuruluş, etik konusu ile ilgili ya standartlar yayınlamakta ya da üyelerine tavsiyeler sunmaktadır.

2. MUHASEBE MESLEK ETİĞİ

Belirli bir meslek grubuna yönelik ortaya konan ve o mesleği icra edenlerin uyguladığı ya da uygulamak zorunda olduğu kurallardır. Aynı zamanda mesleki etik, üyelerin nasıl davranması gerektiği ve kişisel davranışları sınırlayan meslek içi rekabeti düzenler (Dalay, 2000).

Muhasebe mesleği, işletme ile ilgili bilgilerin toplanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması ve özetlenip yorumlanarak amacına uygun olarak ilgili kişilere sunulması görevini üstlenerek muhasebe ilminin uygulanmasıdır. Mesleğin faaliyet alanları ise finansal tabloları hazırlamak, beyannameleri düzenlemek, planlama yapmak, müşavirlik hizmeti sunmak, denetim ve tasdikten oluşmaktadır.

Muhasebe meslek etiği, meslek mensuplarının hem mesleki faaliyetlerin yerine getirilmesinde hem de mesleki faaliyetlerin olmadığı zamanlarda kanuna uygun hareket etmenin yanında toplumun değer yargılarının da dikkate alınarak bilgilerin ilgili kişi ve kurumlara sunulmasında uyulması gereken kurallardan oluşmaktadır (Seyhan ve İğde, 2016).

Muhasebe meslek etiği yönetmeliği; yüksek meslekî bilgiye sahip, sosyal sorumluluk bilincine olan sahip olan üye, etik değerlere bağlı, kaliteli hizmet sunumunu rekabet anlayışında ön planda tutan, güvenilir ve saygın meslek mensubu oluşturmak için muhasebe meslek mensuplarının meslekî faaliyetlerinde uymaları gereken minimum etik kurallarını belirlemeyi amaçlamaktadır (TESMER, 2007).

Türkiye’de uluslararası ve ulusal kuruluşların çalışmaları, muhasebe mesleğinde etik konusunun gelişiminde ön planda tutulmuştur. Uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşların başında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants Ethics Committee-IFAC) ve Amerika Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (The American Institute of Certified Public Accountants-AICPA) gelmektedir (Gül ve Ergün, 2004). Bunların yanı sıra Türkiye’de mesleki düzenlemelerde TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odası Birliği) etkin bir rol oynamaktadır (Akdoğan, 2003).

IFAC’ın 1998 yılında “Muhasebe Mesleği İçin Meslek Ahlakı Yasası”nı çıkarmış olduğu yasaya göre uyulması gereken kurallar şu şekilde sınıflandırılmıştır (Pekdemir, 1999):

- ✓ Birinci grup tüm profesyonel muhasebecileri kapsayan etik ilkelerdir. Bunlar; mesleki yeterlilik, etik çatışmaların engellenmesi, Dürüstlük ve tarafsızlık, vergi uygulamaları, ülkedeki teknik standartlara ve etik kurallara öncelik verilmesi, gizlilik ve meslek mensupları hakkında basında yayın yapılmaması şeklinde sıralanabilir.
- ✓ İkinci grupta, serbest çalışan muhasebecileri kapsayan etik ilkelerdir. Bu ilkeler ise: Bağımsızlık, kamu yararına serbest çalışan diğer profesyonel meslek mensupları ile ilişkiler, Mesleki yeterlilik ve muhasebeci olmayanlardan yararlanmanın sorumlulukları, ücret ve komisyonlar, müşterinin para ve benzeri varlıkları, kamu yararına uygulamalar, müşteriye yaklaşma biçimi ve reklam yapmadır.

- ✓ Üçüncü grup ise firmada ücret karşılığı bağımlı çalışan muhasebecileri kapsayan etik ilkelerdir. Bunlar, profesyonel meslektaşların desteklenmesi, işverenlerle çatışma ve raporlamadır.

AICPA Mesleki Davranış Kuralları Yasası ise; dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar; ilkeler, ahlaki hükümler, açıklamalar, davranış kurallarıdır. Bu ilkeler yasada: sorumluluklar, dürüstlük, kamu çıkarı, mesleki özen, tarafsızlık ve bağımsızlık ve verilen hizmetin niteliği ve kapsamı şeklinde sıralanmaktadır (www.cpestore.com).

Türkiye’de ise Muhasebe meslek etiği ilkeleri, 3568 sayılı yasa kapsamında 19.10.2007 tarihinde Resmi Gazete’de “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” düzenlemesi ile belirlenmiştir (Sakarya ve Kara, 2010). Bu yönetmelikte temel etik ilkeler şu şekilde sınıflandırılmıştır (TESMER, 2007):

Dürüstlük ilkesi, Dürüstlük ilkesi, adil hareket etmeyi ve açık sözlülüğü ifade etmektedir (1.kısım, bölüm 2, md 6). Tüm meslek mensuplarına meslekî faaliyetlerinde doğru ve güvenilir olma sorumluluğu getirmektedir.

Tarafsızlık ilkesi, meslek mensuplarına, olumsuz tutum ve davranış karşısında faaliyetlerinde meslekî kararlarından ödün vermeme sorumluluğunu yüklemektedir (1.kısım, bölüm 3, md 8).

Meslekî yeterlilik ve özen ilkesi, mükellef veya işverene verimli hizmet sunmak amacıyla gerekli meslekî bilgi ve beceriye sahip olmak ve bu hizmetin sunumunda teknik ve meslekî standartlara uygun davranma yükümlülüğü getirmektedir (1.kısım, bölüm 4, md 10).

Gizlilik ilkesi, meslek mensubuna, müşteri ya da işveren ile ilgili edinilen bilgilerin gizliliğinin korunması yükümlülüğü getirmektedir (1.kısım, bölüm 5, md 12).

Meslekî Davranış, Meslek mensubu, iş ve kendi reklamını yaparken mesleğe zarar vermemelidir. Meslek mensubu; sunulan hizmetler, sahip olunan özellik ve deneyimlerde abartılı iddialarda bulunmamalıdır (1.kısım, bölüm 6, md 17).

3. LİTERATÜR

Hofstede (1991)’e göre toplumlar dört temel kültürel boyutta yer almaktadır. Bunlar; güç mesafesi, bireycilik-kolektivizm, belirsizlikten kaçınma ve eril-dişil toplumlardır. Vitell vd. (1993)’in yaptığı çalışmaya göre Hofstede’ın yapmış olduğu sınıflandırma etik durumlara uygulanabilir niteliktedir.

Genellikle yöneticilerin etik boyutu olan durumlarla karşılaşması durumunda değişik ahlaki kurallar içeren bakış açılarına göre karar verdikleri varsayılmaktadır (Ferrel ve Gresham, 1985; Ferrel vd.,1989). Etik karar verme süreçlerinde ahlak kurallarının önemine Ferrel ve Gresham (1985)’ın pazarlama etik sürecinde ışık tutulmaktadır.

Muhasebe alanında etik ile ilgili olarak ilk çalışmalar ABD’de AICPA tarafından yapılmıştır. Muhasebe mesleği icra edilirken uyulması gereken davranış kurallarının bir benzeri ülkemizde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) Başkanlığı tarafından 2001 yılında yayınlanmıştır. Bunun yanı sıra 2007 yılına gelindiğinde “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik, Meslek Yasasının 50. Maddesine dayanılarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca TÜRMOB tarafından düzenli olarak organize edilen etik kongreleri muhasebe alanında etik konusunun önemini göstermektedir.

Her faaliyet alanında mesleki açıdan ikilemlere düşülmesi olağan bir durumdur. Ancak muhasebe gibi toplumu doğrudan ve dolaylı yollardan etkileyebilecek bir alanda bu tarz durumların yaşanması çok daha olasıdır ve çok daha büyük bir önem arz etmektedir. Türkiye’de muhasebe mesleğini icra edenlerin yaşanması olası ikilemlerine ilişkin zengin bir literatür (Selimoğlu, 1997; Güredin, 1997; Uslu, 1998; Kutlu, 2008; Özen vd., 2006; Seyhan ve İğde, 2016 vb.) mevcuttur.

Türkiye’de etiğe ilişkin yapılan çalışmalarda idealist çerçeveye uygun bir profil görüntülenmiştir. Arslan (2001)’a göre Türk yöneticiler iş çevresi üzerinde etkili olan politik, kültürel ve ekonomik koşullar dolayısıyla yüksek düzeyde Protestan çalışma ahlakı değerleri sergilemektedir. Vasquez-Parraga ve Kara (1995)’nın çalışmasına göre Türk yöneticiler Etik karar verme sürecinde, sahip oldukları sosyalizasyon süreci ve kültürel değerler hem deontolojik hem de teleolojik değerlendirme yapımları konusunda etkili olmaktadır. Bundan farklı olarak Mengüç (1998) ise Türk yöneticilerin karar verme süreçlerinde deontolojik yaklaşıma daha uygun davranışlar sergilediğini gözlemlemiştir.

Mugan ve Atay (2003), işletme öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyini ve ceza yargılarını etik ikilem senaryolarıyla ölçmeye çalışmışlardır. Muhasebe konularında etik yargılarda cinsiyete göre bir farklılık

gözlenmezken, işletme konusunda önemli cinsiyet farkı tespit edilmiştir. Ceza konusunda, muhasebe alanında erkeklerin daha sert cezaları uygun gördükleri gözlenmiş, işletme alanında cezalarla ilgili bir farklılığa ulaşılmamıştır.

Ergün ve Gül (2005) Balıkesir faaliyet gösteren meslek mensuplarının meslek etiği kuralları ile ilgili bilgi, düşünce ve algılamalarının araştırıldığı çalışmada meslek mensuplarının en önemli gördüğü etik ilkeler; dürüstlük, güvenilirlik, şeffaflık, mesleki bilgi ve yeterlilik, sır saklama, mesleki sorumluluk ve yasalara bağlılık şeklinde sıralanmıştır. Ayrıca meslek mensuplarının mesleki etik konusunda bilgi eksikliğinin olduğu ve bu kuralların algılanması ve tanımlanmasında bir takım sıkıntılara rastlandığı belirlenmiştir.

Özbirecikli ve Ural (2006) muhasebecilerin karar alma sürecinde etik ve sosyal sorumluluğa verilen önemin araştırıldığı çalışmada, muhasebecilerin faaliyet sonucunda oluşacak zararın derecesi hakkındaki inancı ve deontolojik normları dikkate alma eğilimi ve iş tecrübeleri arttıkça daha fazla etiksel yargılamalarda buldukları sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan cinsiyetin etiksel yargılamayı negatif etkilediği, etiksel algılamaya, yargılamaya ve niyet arasında pozitif bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Kutlu (2008) muhasebe meslek mensuplarının yaşadığı etik ikilem düzeyini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, meslek mensuplarının etik ikilem yaşadıkları, bu ikilemin yoğunluğunun gelir, yaş ve müşteri gibi değişkenlerin etkisiyle farklılaştığı belirtilmiştir. Ayrıca ikilemden çıkış için kültürel faktörlere verilen önem, özellikle yaş ve eğitim seviyesine bağlı olarak, farklılık gösterebildiği tespit edilmiştir.

Ertaş ve Arslan (2009) bağımlı ve bağımsız muhasebecinin ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından tespit edilen etik kurallarını algılama düzeylerini araştırdıkları çalışmada meslek mensuplarının bağımlı ya da bağımsız çalışmaları, mesleki deneyim düzeyleri ve unvan farklılıklarının meslek etiği algılama düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kurt vd. (2010) öğrencilerin meslek etiğini algılama eğilimlerinin tespitine yönelik yapılan çalışmada, meslek mensubu olabilecek adayların genel anlamda meslek etiğine uymayan davranışlara olumlu bakmadıkları tespit edilmiştir. Ancak kişisel kazançların yüksek olduğu durumlarda etik dışı davranışlara yönelme eğilimi artabileceği sonucuna varılmışlardır.

Ünsar ve Hozer (2012), meslek mensuplarının meslek ahlakına ait tutumlarının belirlenmesine yönelik yapılan çalışma sonucunda meslek mensuplarının medeni durumu ve anne-baba eğitim durumuna göre meslek mensupları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Seyhan ve İğde (2016), kültürün etik üzerindeki farklı yönlerinin etkilerini ele aldıkları çalışmada, muhasebe mesleğini icra edenlerin ahlaki konularının karar verme sürecini nasıl etkilediğini göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, muhasebe mesleğini icra eden bireylerin idealist ve göreceli çerçevelerdeki olası ikilemlere nasıl yaklaştıkları üzerine bilgi sağlanmıştır. İdealist çerçeveye sahip kişiler, ikilemlerle karşılaştıklarında sorun yaşamaya daha az rastlanırken, göreceli çerçeveye sahip bireylerin sorun yaşama olasılığı daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4. UYGULAMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı muhasebe dersi alan üniversite öğrencilerinin mesleki etik algısının tespit edilmesidir. Yapılan araştırmanın, konuyla ilgili çalışma yapanlara ve bu alanda bilgi sahibi olmak isteyenlere ışık tutacağı düşünülmektedir.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

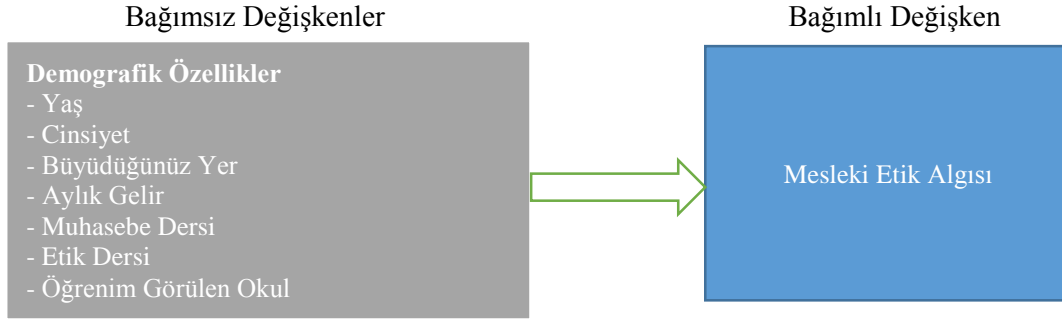
Bu araştırmanın kapsamı, literatürden elde edilen bilgilerden yola çıkarak, mesleki etik algısının tespit edilebileceği, Gaziantep ve Adana İline bağlı olan üniversitelerde eğitim gören, farklı demografik özelliklere sahip olan öğrenciler olarak belirlenmiştir. Adana Çukurova Üniversitesi İ.İ.B.F öğrencilerine, Oğuzeli Meslek Yüksek Okulu Muhasebe bölümü öğrencilerine ve Gaziantep Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerine toplamda 300 adet anket uygulanmıştır. Ancak 35 anketin hatalı veya gelişigüzel doldurulduğu tespit edilerek araştırmaya dâhil edilmemiştir.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın teorik kısmının oluşturulmasında literatür çalışması yapılmış, konu ile ilgili olarak; kitap ve makale kaynaklarından faydalanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmış. Bunun nedeni, bireylere soru sorarak çok sayıda bilgi edinmenin mümkün olabilmesidir. Çalışmanın bu

bölümünde, araştırmanın dayandığı model ve hipotezler, anket sorularının hazırlanması, test edilmesi ve anket formunun oluşturulması, ana kütle ve örneklemin seçimi ve veri toplama yöntemi hakkında bilgilere yer verilecektir.

4.3.1. Araştırmanın Modeli

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

4.3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan ve bu çerçevede analize tabi tutulacak hipotezler oluşturulmuştur. Bu hipotezler şunlardır:

- H1:** Öğrencilerin yaşı mesleki etik algılarını etkilemektedir.
H2: Öğrencilerin cinsiyet mesleki etik algılarını etkilemektedir.
H3: Öğrencilerin aylık gelirleri mesleki etik algılarını etkilemektedir.
H4: Öğrencilerin muhasebe dersi almış olma durumları mesleki etik algılarını etkilemektedir.
H5: Öğrencilerin etik dersi almış olma durumları mesleki etik algılarını etkilemektedir.
H6: Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul tipi mesleki etik algılarını etkiler.
H7: Öğrencilerin büyüdüğü yer mesleki etik algılarını etkilemektedir.

4.4. Anket Formunun Oluşturulması ve Veri Toplama

Anketin birinci bölümünde, öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yaş, cinsiyet, büyüdükleri yer, aylık gelir, muhasebe dersi alma durumları, alındıysa hangi derslerin alınmış olduğu ve etik dersi alma durumlarının tespitine yönelik sorular sorulmuştur.

İkinci bölümde ise öğrencilerin mesleki etik algılarını ölçmek amacıyla 15 adet senaryo yer almaktadır. Senaryolara verilen cevaplar ile olayların etik olma durumunun tespiti amacıyla 5'li likert ölçeğinden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan ankette Ceylan ve Terzi (2016) yılında yaptıkları çalışmadan alınmıştır.

4.5. Araştırmanın Ana Kütle ve Örneklem Seçimi

Bu çalışmada ana kütle Gaziantep ili merkezde, Oğuzeli ilçesinde ve Adana ili merkezde muhasebe eğitimi gören tüm öğrencilerdir. Veri toplanırken kolayda(fırsat) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda örneklem büyüklüğünü temsil edecek 265 öğrenciye yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Hipotezlerin testine geçmeden önce öğrencilerin demografik özellikleri tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla özetlenmiştir. Sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%	Öğrenim Görülen Okul Tipi	N	%
Kadın	142	53,6	Meslek Yüksek Okulu	92	34,0
Erkek	123	46,4	Fakülte	173	66,0
Toplam	265	100,0	Toplam	265	100,0
Yaş	N	%	Aylık Gider	N	%
17-20	74	27,9	1000TL-1500TL	58	21,9
21-23	161	60,8	1501TL-2000TL	64	24,2
24 ve üzeri	31	11,3	2001TL-2500TL	48	18,1
Toplam	265	100,0	2500TL ve üzeri	95	35,8
Büyüdüğünüz Yer	N	%	Toplam	265	100,0
İl	203	76,6			
İlçe	40	15,1			
Kasaba	4	1,5			
Köy	18	6,8			
Toplam	265	100,0			

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların 142’si (%53,6) kadın, 123’ü (%46,4) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların 74’ü (%27,9) 17-20 yaş aralığında, 161’i (%60,8) 21-23 yaş aralığında, 31’i (%11,3) ise 24 ve üzeri yaş aralığında bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 92’si (%34) Meslek Yüksek Okulu Öğrencisi, 173’ü (%66) Fakültelerde eğitim görmektedir. Katılımcıların %76,6’lık bölümü il merkezinde büyümüş olup, %35,8’inin aylık geliri 2500 TL ve üzerindedir.

5.2. T-Testi Analizi

Tablo 2. T-Testi Analizi

Cinsiyet			
Bağımlı Değişkenler		Kadın	Erkek
Mesleki Etik Algısı	n	142	122
	x	2,27	2,46
	t	-3,210	-3,160
	p	0,001	0,002
Öğrenim Görülen Okul Tipi			
Bağımlı Değişkenler		Meslek Yüksek Okulu	Fakülte
Mesleki Etik Algısı	n	92	172
	x	2,485	2,299
	t	3,128	3,112
	p	0,02	0,02

Tabloda belirtilen sonuçlara göre mesleki etik algısı ile cinsiyet ve öğrenim görülen okul tipi arasında $p < 0,05$ olduğundan dolayı anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. H2 ve H6 hipotezleri kabul edilmiştir.

Tablo 3. T Testi Analizi

Muhasebe Eğitimi Alım			
Bağımlı Değişkenler		Evet	Hayır
Mesleki Etik Algısı	n	241	23
	x	2,35	2,41
	t	-0,508	-0,50
	p	0,61	0,62
Etik Dersi Alımı			
Bağımlı Değişkenler		Evet	Hayır
Mesleki Etik Algısı	n	108	156
	x	2,33	2,38
	t	-0,87	-0,83
	p	0,38	0,40

Tabloda belirtilen sonuçlara göre mesleki etik algısı ile muhasebe eğitimi alımı ve etik dersi alımı arasında $p > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. H4 ve H5 hipotezleri reddedilmiştir.

5.3. Anova Analizi

Tablo 4. Anova Analizi

Yaş			
Bağımlı Değişken	n	F	p
Mesleki Etik Algısı	264	1,123	0,302
Büyüdüğünüz Yer			
Bağımlı Değişken	n	F	p
Mesleki Etik Algısı	264	1,371	0,91
Ailenin Aylık Geliri			
Bağımlı Değişken	n	F	p
Mesleki Etik Algısı	264	1,197	0,218

Tabloda belirtilen sonuçlara göre mesleki etik algısı ile katılımcıların yaşı, büyüdüğü yer ve aylık gelirleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. H1, H3 ve H7 hipotezleri reddedilmiştir.

6. SONUÇ

Günümüzde uluslararası bir boyut kazanan muhasebe mesleğinde ortaya çıkan değişim ve gelişmeye uyum sağlayabilmek için gerekli olan mesleki etik ilkelerine ve sosyal sorumluluğa önem verilmelidir. Kamu geliri toplanmasına düzenledikleri beyannamelerle aracılık eden ve bu noktada kamusal görev ifa eden muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine uygun davranmaları toplum açısından da önem arz etmektedir. Muhasebe meslek mensupları, toplum faydasını gözetip onların çıkarlarını koruma sorumluluğunu yerine getirirken, toplumun güvenini kazanmak ve piyasadaki rekabetin üstesinden gelebilmek için mesleki etik standartlarına sahip olmaları gerekmektedir.

Müfredatta etik ile ilgili çalışmalar dikkate alınarak mesleki etik derslerine önem verilmeli ve muhasebe mesleğinde önemli bir yer edinen etik ve sosyal sorumluluk gibi konuların artırılarak öğrencilere benimsetilmesi gerekmektedir. Temel muhasebe eğitimine ek olarak maliyet ve yönetim muhasebesi vb. gibi derslerde mesleki etik konularına da ağırlık verilerek sosyal sorumluluk artırılabilir. Mesleki etik eğitimi, insana zarar verebilecek seçimlerle karşılaştıklarında öğrencilere farkındalık yaratmakta ve etik ikilemin farkına varmaları, etik açmazları saptayıp durumu nasıl çözecekleriyle ilgili fırsatları görmelerini, kısacası muhasebe mesleğinde belirsizlikler olduğu ve bunların nasıl ele alınacağı konularında hazırlanmalarını sağlamaktadır (Watkins ve Iyer, 2006).

Çalışmada yapılan analiz sonucunda, mesleki etik algısı ile cinsiyet ve öğrenim görülen okul tipi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve H2 ve H6 hipotezleri kabul edilmiştir. Mesleki etik algısı ile muhasebe eğitimi alımı ve etik dersi alımı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiş ve H4 ve H5 hipotezleri reddedilmiştir. Mesleki etik algısı ile katılımcıların yaşı, büyüdüğü yer ve aylık gelirleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiş ve H1, H3 ve H7 hipotezleri reddedilmiştir.

Çalışma, farklı üniversitelere uygulanarak ve daha farklı istatistiksel analiz kullanılarak da literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, H. (2003), Muhasebe Meslek Etiğinin Kamunun Aydınlatılmasındaki Öneme Meslek Mensuplarının Yaklaşımları, Anadolu Üniversitesi Yayın no: 1470.

Arslan M. (2001), 'The Work Ethic Values of Protestant British, Catholic Irish and Muslim Turkish Managers', Journal of Business Ethics 31(4), 321-340.

Ceylan, P. ve Terzi, S. (2016), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Meslek Etiği Algılamalarının İncelenmesi: Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:13, 312-327.

Dalay, İ., (2000), Yöneticilerin Sosyal Sorumlulukları, Maliye – İktisat – Hukuk Yazıları Dergisi, Sayı:66, Ocak Mart. 38-46

Ergün, H., ve Gül, K. (2005), Muhasebe mesleği etik kuralları ve bu kuralların meslek mensuplarınca algılanışı, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 25, 143-154.

Ertaş, F. ve Arslan, M. C. (2009), Bağımlı ve bağımsız muhasebecilerin mesleki etiği algılama düzeylerine ilişkin bir araştırma, Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, 8(27), 23-42.

- Ferrell, O.C. ve Gresham, L.G. (1985), "A Contingency Framework for Understanding Ethical Decision Making in Marketing", *Journal of Marketing*, Vol. 49, summer, 87-96.
- Ferrell, O.C., Gresham, L.G. and Frederich, J. (1989), "A Synthesis of Ethical Decision Models for Marketing", *Journal of Macromarketing*, Vol. 11, fall, pp. 55-64.
- Gül, K., ve Ergün, H. (2004), Muhasebe mesleğinde etik, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 4(11), 53-77.
- Güredin, E. (1997), "Denetçinin Meslek Ahlakı, Standartlar ve Uygulamadan Örnekler," III. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu Bildiri Kitabı (İSMMMO Yay., No:20, 30 Nisan- Mayıs).
- Hofstede, G. (1991), *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, McGraw-Hill Book Company, London.
- Hunt, S.D. ve Vitell, S. (1986), "A General Theory of Marketing Ethics", *Journal of Macromarketing*, Vol. 8, spring, 5-16.
- Kurt, G., Okan, P., ve Başer, F. (2010), Muhasebe Meslek Mensubu Olabilecek Öğrencilerin Meslek Etiği Konusundaki Algılama ve Eğilimlerinin Belirlenmesi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 3(1), 1-20.
- Kutlu, H. A. (2008), Muhasebe meslek mensupları ve çalışanlarının etik ikilemleri: Kars ve Erzurum illerinde bir araştırma, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(02), 143-170.
- Mengüç, B. (1998), 'Organizational Consequences, Marketing Ethics and Salesforce Supervision: Further Empirical Evidence', *Journal of Business Ethics* 17(4), 333-353.
- Mugan, C. Ş. ve Atay, D. Ö. (2003), "Contextual Effects on Ethical Sensivity and Penalty Judgments", *Teaching Business Ethics*, 7 (4):341-363.
- Özbirecikli, M., ve Ural, T. (2006), Muhasebe mesleğinde yaşanan etik dışı davranışların tespiti ve etiksel değerlendirmesi: Türkiye örneği, *İktisat İşletme ve Finans*, 21(248), 102-119.
- Özen, Ş., Çakar, M. ve Kalemci, A. (2006), "Türkiye'de Çalışma Ahlakı: Bir Tipoloji Önerisi," 14. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 25-27 Mayıs (Erzurum).
- Pekdemir, R. (1999), Türkiye'de Muhasebe Mesleği ve Meslek Ahlakı, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim1999, (4).
- Selimoğlu, S. K. (1997), "Muhasebede Meslek Ahlakı (Etik) Yaklaşımı," III. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu Bildiri Kitabı (İstanbul: İSMMMO Yay., No:20, 30 Nisan- Mayıs).
- Seyhan, M. ve İğde, M. (2016), Idealism Relativism and the Professional Ethic of Accounting: A Review of CPAs in Gaziantep, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 6(11), 556-565.
- Singhapakdi, Anusorn, Scott J. Vitell ve Orose Leelakulthanit (1994), 'A Cross-Cultural Study Of Moral Philosophies, Ethical Perceptions and Judgments: A Comparison of American and Thai Marketers', *International Marketing Review* 11(6), 65-78.
- TÜRMOB, (2014), 5. Türkiye Etik Kongresi: Muhasebe Etiğinde Temel İlkeler, TÜRMOB Yayınları - 473
- Uslu, S. (1998), "Muhasebe Mesleği Meslek Ahlakı ve Moral Değerler," *Muhasebe Denetimi Mesleğinde Yetkiler Sorumluluklar ve Meslek Ahlakı*, III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu (İstanbul: İSMMMO Yay.).
- Ünsar, A.S. ve Hozer, S. (2012), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Ahlakına Ait Tutumlarının Belirlenmesi: Edirne ili Örneği", *Finans, Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Cilt: 49, Sayı: 571, s. 43-52.
- Vasquez-Parraga, Arturo Z. ve Kara A. (1995), 'Ethical Decision Making in Turkish Sales Management', *Journal of Euro-Marketing*, 4(2), 61-87.
- Vitell, S.J., Nwachukwu, S.L. ve Barnes, J.H. (1993), "The Effects of Culture on Ethical Decision making: An Application of Hofstede's Typology", *Journal of Business Ethics*, Vol. 12, October, 753-60.
- Watkins, A. L., and Iyer, V. M. (2006), Expanding Ethics Education: Professionals Can Participate, *The CPA Journal*, 76(2), 68- 69.
- İnternet Kaynakları

TESMER, 2007. <http://etik2.tesmer.org.tr/post/44>, Eriřim Tarihi: 22.11 2017

http://www.cpestore.com/pdf_courses/ETH1100/ETH1100_1363367180_book.pdf
(12.11.2017)

Eriřim Tarihi: